

Keuzedeel mbo

Verzorgende en verpleegtechnische handelingen

gekoppeld aan één of
meerdere kwalificaties mbo

Code

K0118

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport
Gevalideerd door: Sectorkamer Zorg, welzijn en sport
Op: 26-11-2015

1. Algemene informatie

D1: Verzorgende en verpleegtechnische handelingen

Studielast

240

Beroepsvereisten

Nee

Certificaten

Ja

Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

Dit keuzedeel biedt een aanvulling voor medewerkers in de maatschappelijke zorg, vergroot arbeidsmarktkansen voor werkenden en werkzoekenden

Ingangsdatum certificaat

01-08-2017

Gekoppeld aan kwalificatie(s)

Zie bijlage op www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers

Toelichting

Voor het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen dient iemand bevoegd en bekwaam te zijn. Het is belangrijk dat de docent die wordt ingezet voor het aanleren van verpleegtechnische handelingen zelf ook bevoegd en bekwaam is met betrekking tot het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen.

Onderwijs en werkveld Maatschappelijke Zorg zijn betrokken bij de ontwikkeling van dit keuzedeel. Tevens is voor het opstellen van dit keuzedeel gebruik gemaakt van het onderzoeksrapport Verpleegtechnische handelingen in de gehandicaptenzorg (Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen 2008).

De volgende verpleegtechnische handelingen staan ook in het profiel Begeleider gehandicaptenzorg:

- medicijnen checken (dosering etc.), registreren, distribueren;
- medicijnen toedienen: oraal, rectaal, via de huid, via de slijmvliezen, via de luchtwegen;
- eerste hulp verlenen bij verwondingen, vergiftigingen, verstikking, verslikken.

Relevantie van het keuzedeel

Dit keuzedeel is van belang omdat beginnend beroepsbeoefenaren Maatschappelijke zorg niveau 3, die dit keuzedeel hebben gevolgd, breder kunnen worden ingezet in het werkveld. Zij kunnen door het volgen van het keuzedeel ondersteunende taken combineren met verzorgende en verpleegtechnische handelingen. Hierdoor hebben beginnend beroepsbeoefenaren meer kans op werk bij afdelingen van instellingen waar ondersteunende en verzorgende taken worden gecombineerd.

Beschrijving van het keuzedeel

Het keuzedeel is een verdieping. Het keuzedeel bevat verzorgende en verpleegtechnische handelingen. In het keuzedeel zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

- Onderkent de gezondheidstoestand op somatisch en psychosociaal gebied;
- Biedt specifieke zorg;
- Voert verpleegtechnische handelingen uit;
- Evalueert en legt de zorgverlening vast.

Branchevereisten

Nee

Aard van keuzedeel

Verdiepend

2. Uitwerking

D1-K1: Bieden van zorg

Complexiteit

De beginnend beroepsbeoefenaar beschikt over beroepsgerichte kennis en vaardigheden om op basis van het dossier van de cliënt* vraaggerichte, passende zorg te bieden. Zij** maakt onder andere gebruik van kennis van de mogelijkheden van de cliënt en naastbetrokkenen*** en haar kennis van stoornissen, beperkingen, functioneringsproblemen en ziektebeelden en haar vaardigheden, zoals het toepassen van observatietechnieken. Door de combinatie van kennis en vaardigheden en het gebruiken en combineren van standaardprocedures en -methodes is ze in staat om de persoonlijke zorg zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de mogelijkheden, wensen en behoeften van de cliënt en naastbetrokkenen.

De beginnend beroepsbeoefenaar werkt in gemiddeld complexe situaties, veelal voorspelbare, niet levensbedreigende situaties. Zij krijgt ook te maken met levensbedreigende situaties, spanningen, tegengestelde belangen en veranderingen in de situatie. In het geval van veranderingen in de situatie van de cliënt, handelt de beginnend beroepsbeoefenaar volgens procedures en maakt een inschatting van de mogelijke gevolgen en risico's van deze veranderingen en schakelt ze zo nodig een collega of leidinggevende in.

* De term cliënt wordt ook gebruikt voor zorgvrager en patiënt.

** Daar waar in de tekst 'zij' staat wordt ook 'hij' bedoeld.

*** De term naastbetrokkenen wordt gebruikt voor mantelzorgers en vrijwilligers, ouders, verzorgers, familie, vrienden, wettelijke vertegenwoordigers, naastbetrokkenen en directe naasten.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De beginnend beroepsbeoefenaar voert haar eigen werkzaamheden zelfstandig uit. Zij biedt zelfstandig of in teamverband vraaggerichte zorg. Zij onderkent de gezondheidstoestand, het welbevinden en de mogelijkheden van de cliënt en naastbetrokkenen en hanteert crisissituaties. Zij signaleert veranderingen en bespreekt mogelijke aanpassingen van de zorgverlening met collega's, leidinggevende, individuele cliënt en naastbetrokkenen. Zij is aansprakelijk voor het bekwaam uitvoeren van verpleegtechnische handelingen, maar werkt bij de uitvoering van haar werkzaamheden onder de regie en eindverantwoordelijkheid van het team. Overstijgt een knelpunt haar deskundigheid dan schakelt zij haar leidinggevende, (multidisciplinair) team en/of collega's in. In acute of meer complexe situatie kan zij terugvallen op collega's of haar leidinggevende.

Vakkennis en vaardigheden

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- heeft inzicht in gezondheidsrisico's behorend bij de doelgroep
- heeft kennis van farmacologie, multifarmacologie en psychofarmacologie in relatie tot de doelgroep
- heeft kennis van pathologie en multipathologie in relatie tot de doelgroep
- heeft kennis van ziektebeelden, aandoeningen en mogelijke gevolgen hiervan, zoals epilepsie na een CVA, obstipatie en diabetes

- kan complicaties, bijwerkingen en allergische reacties signaleren en rapporteren
- kan handelen volgens de normen voor verantwoorde zorg
- kan interdisciplinair en verbindend samenwerken met formeel en informeel betrokkenen.
- kan kennis van (beroeps)ethiek en ethische vraagstukken toepassen
- kan kennis van de basisprincipes van de vochtbalans toepassen
- kan kennis van palliatieve en terminale zorg toepassen
- kan kennis van voedings- en dieetleer en voedingsproblematiek toepassen
- kan kennis van vroegsignalering toepassen
- kan observatiemethoden en -technieken toepassen om de gezondheidstoestand van de cliënt te monitoren

D1-K1-W1: Onderkent de gezondheidstoestand op somatisch en psychosociaal gebied

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar onderkent de eigen kracht, gezondheidstoestand en het perspectief van de cliënt en naastbetrokkenen, en sluit met haar ondersteuning aan bij de mogelijkheden en de beleving van de cliënt en naastbetrokkenen. Zij houdt rekening met de eigen kracht en (medische) voorgeschiedenis van de cliënt, diens ervaringsdeskundigheid en met individuele verschillen die de communicatie kunnen beperken. Ze observeert en signaleert continu veranderingen in de gezondheidstoestand en het welbevinden en controleert zo nodig de vitale functies. Ze bespreekt deze met betrokken

D1-K1-W1: Onderkent de gezondheidstoestand op somatisch en psychosociaal gebied

deskundigen en de cliënt en/of naastbetrokkenen. Ze rapporteert de bevindingen aan betrokken deskundigen en zet zo nodig vervolgstappen in gang.

Resultaat

De eigen kracht, gezondheidstoestand, welbevinden en perspectief van de cliënt zijn juist ingeschat en wijzigingen daarin zijn in overleg met de cliënt en naastbetrokkenen adequaat verwerkt in de geboden zorg en ondersteuning.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- interpreteert adequaat (non)verbale signalen van de cliënt en naastbetrokkenen;
- brengt op een zorgvuldige manier de eigen kracht, gezondheidssituatie, de zorgbehoeften, het perspectief en de leefomstandigheden van de cliënt en naastbetrokkenen in kaart;
- maakt effectief gebruik van de mogelijkheden en ervaringsdeskundigheid van de cliënt, naastbetrokkenen en/of ervaringsdeskundigen;
- reageert adequaat bij veranderingen in de gezondheid en/of het welbevinden;
- roept tijdig de hulp in van andere zorgverleners;
- rapporteert bevindingen nauwkeurig en volledig in correct Nederlands.

De onderliggende competenties zijn: Beslissen en activiteiten initiëren, Aandacht en begrip tonen, Formuleren en rapporteren

D1-K1-W2: Biedt specifieke zorg

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar biedt specifieke persoonlijke zorg bij een veranderende zorgsituatie. Zij begeleidt de zorgvrager bij de verwerking en hantering van de gevolgen van ziekte, beperking of behandeling. Zij geeft in voorkomende gevallen informatie over ziekten en beperkingen en de gevolgen hiervan voor onder andere de persoonlijke verzorging. Zij sluit aan bij de eigen kracht, mogelijkheden, beleving en het perspectief van de cliënt en naastbetrokkenen. Zij ondersteunt bij opname van voeding en vocht. Zij voorkomt zoveel mogelijk (bed)complicaties en ongemakken bij de cliënt. Zij observeert en signaleert veranderingen in gedrag en gezondheid. Ze ondersteunt de cliënt en naastbetrokkenen bij het nemen van keuzes en beslissingen. Ze let op de balans tussen draaglast en draagkracht van de cliënt en naastbetrokkenen en bespreekt zo nodig een andere taakverdeling.

Resultaat

De cliënt en diens naastbetrokkenen zijn respectvol benaderd en hebben passende zorg ontvangen, die aansluit bij de situatie van dat moment.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- motiveert de cliënt en naastbetrokkenen doelbewust tot haalbare activiteiten;
- let zorgvuldig op het gedrag en welbevinden van de cliënt;
- bespreekt op een duidelijke manier haar bevindingen met de cliënt en naastbetrokkenen;
- geeft duidelijke informatie die aansluit bij de beleving, behoefte en mogelijkheden van de cliënt;
- informeert betrokkenen volledig en op tijd.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Samenwerken en overleggen, Ethisch en integer handelen, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten

D1-K1-W3: Voert verpleegtechnische handelingen uit

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar voert in opdracht van een arts verpleegtechnische handelingen, waaronder voorbehouden en risicovolle handelingen, uit binnen haar bevoegdheden en met inachtneming van de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen, procedures en voorschriften. Voordat ze de verpleegtechnische handelingen uitvoert, controleert zij de gezondheidssituatie en de psychische gesteldheid van de cliënt. Ze creëert de voorwaarden waardoor ze de verpleegtechnische handelingen optimaal kan uitvoeren. Ze stemt af op de cliënt en neemt vooraf en tijdens de uitvoering van de verpleegtechnische handeling(en) angst en

D1-K1-W3: Voert verpleegtechnische handelingen uit

onzekerheid weg door uitleg over wat, waarom en hoe ze de handeling(en) uitvoert. Ze observeert en controleert, en voorziet in een controlesysteem.

De volgende verpleegtechnische handelingen worden door de beginnend beroepsbeoefenaar uitgevoerd:

- medicijnen checken, registreren, distribueren, zo nodig controle op inname (volgens ondersteuningsplan)
- medicijnen toedienen: oraal, rectaal, via de huid, via de luchtwegen, via de slijmvliezen
- eerste hulp (somatisch) verlenen bij: verwondingen, vergiftigingen, verstikking, verslikken, en bij ademstilstand en circulatiestilstand

Van de volgende verpleegtechnische handelingen waaronder voorbehouden handelingen (*) dient zij er vier te beheersen:

- verzorgen rode en gele wonden
- zwachteltechnieken toepassen
- verzamelen van monsters ten behoeve van diagnostiek (steriel en niet-steriel materiaal)
- een suprapubische katheter verzorgen
- blaaskatheter en maagsonde observeren en controleren
- blaasspoeling uitvoeren
- lichaamstemperatuur beïnvloeden door middel van koude- of warmtebehandeling
- subcutaan injecteren*
- intramusculair injecteren*
- insulinepen hanteren*
- een maagsonde inbrengen*
- katheteriseren van de blaas bij vrouwen*
- katheteriseren van de blaas bij mannen*
- PEG-sondevoeding toedienen
- blaaskatheter en maagsonde verzorgen
- verzorgen van zwarte wonden
- zuurstof toedienen
- toedienen van sondevoeding en voedingspomp bedienen
- verzorgen van een stoma
- tracheacanule en tracheostoma verzorgen
- maagspoeling uitvoeren
- darmspoeling uitvoeren
- stoma irrigeren
- mond- en keelholte uitzuigen

Resultaat

De verpleegtechnische handelingen zijn op een bekwame en professionele manier uitgevoerd volgens de geldende protocollen, wet- en regelgeving en richtlijnen van de organisatie.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- is in staat vlot en nauwkeurig te rekenen;
- gebruikt voor het uitvoeren van de verpleegtechnische handelingen materialen en middelen op de juiste manier;
- werkt precies en bekwaam volgens de bekwaamheidseisen, veiligheidsregels en -voorschriften en wettelijke richtlijnen, zoals de wet BIG;
- laat zien dat ze rekening houdt met de specifieke kenmerken en de beleving van de cliënt;
- anticipeert proactief op mogelijke risico's om de kans hierop te verminderen;
- schakelt zo nodig de juiste professional in.

De onderliggende competenties zijn: Vakdeskundigheid toepassen, Materialen en middelen inzetten, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten, Instructies en procedures opvolgen

D1-K1-W4: Evalueert en legt de zorgverlening vast

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar evalueert, periodiek en aan het einde van het zorgtraject, de zorgverlening met alle betrokkenen. Zij evalueert de effecten van de zorgverlening op de gezondheidstoestand, het welbevinden en de veiligheid van de cliënt in relatie tot de door de cliënt ervaren kwaliteit van leven. Zij gaat na of de geboden zorg nog aansluit bij datgene wat

D1-K1-W4: Evalueert en legt de zorgverlening vast

nodig is. Ze verzamelt steeds relevante gegevens voor de evaluatie en analyseert deze. Zij bespreekt de gegevens uit de evaluatie met betrokkenen en vraagt zo nodig door. Zij rapporteert bevindingen, bijzonderheden en vervolgspraken in het dossier van de cliënt. Zij geeft, indien daartoe aanleiding is, veranderingen door aan de verantwoordelijke collega ten behoeve van het zorgplan. Ze schrijft eventueel in opdracht van een deskundige ook een (eind)evaluatie ten behoeve van ontslag of overdracht naar een andere zorgsetting dan wel voor beëindiging van haar eigen werkzaamheden.

Resultaat

De mate waarin de cliënt en naastbetrokkenen het zorgaanbod als effectief en ondersteunend ervaren is vastgesteld en het zorgplan is zo nodig in overleg met betrokkenen bijgesteld. Het dossier van de cliënt is bijgehouden.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- vraagt actief en doelgericht naar de mening van de cliënt en naastbetrokkenen;
- luistert aandachtig naar ervaringen, ideeën, behoeften en gevoelens van de cliënt en naastbetrokkenen;
- stelt zo objectief mogelijk de mate van tevredenheid van de cliënt en naastbetrokkenen over de zorgverlening vast;
- formuleert kernachtig bevindingen in correct Nederlands zodat evaluatiegegevens begrijpelijk en bruikbaar zijn voor betrokkenen;
- stemt manieren om verbeteringen door te voeren of eventuele problemen op te lossen in de zorgverlening adequaat af met betrokkenen;
- gaat doelbewust na of de betrokkenen tevreden zijn over het evaluatieproces.

De onderliggende competenties zijn: Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Formuleren en rapporteren, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten